Европейски парламент
2024 – 2029

ПРИЕТИ ТЕКСТОВЕ

P10_TA(2025)0147

Съхраняване на паметта за жертвите на следвоенния комунистически период в Словения

Резолюция на Европейския парламент от 8 юли 2025 г. относно съхраняване на спомена за жертвите на следвоенния комунистически период в Словения (2025/2575(RSP))

Европейският парламент,

– като взе предвид Договора за Европейския съюз, и по-специално член 2 от него, в който е залегнало зачитането на човешкото достойнство, свободата, демокрацията, равенството и правата на човека,

– като взе предвид Всеобщата декларация за правата на човека и свързаните с нея резолюции на Организацията на обединените нации,

– като взе предвид Резолюция 1481 на Парламентарната асамблея на Съвета на Европа от 26 януари 2006 г. относно необходимостта от международно осъждане на престъпленията на тоталитарните комунистически режими,

– като взе предвид Пражката декларация за европейската съвест и комунизма от 3 юни 2008 г., в която се призовава за общоевропейско осъждане на престъпленията на комунизма и информиране за тях,

– като взе предвид своята декларация от 23 септември 2008 г. за обявяването на 23 август за Европейски ден за възпоменание на жертвите на сталинизма и нацизма[1],

– като взе предвид Декларацията на ОССЕ от Вилнюс от юли 2009 г., в която се осъжда тоталитаризмът и се подкрепя установяването на Европейски ден за възпоменание на жертвите на сталинизма и нацизма,

---

1 ОВ C 8 E, 14.1.2010 г., стр. 57.

– като взе предвид своята резолюция от 2 април 2009 г. относно европейската съвест и тоталитаризма[1],

– като взе предвид доклада на Комисията от 22 декември 2010 г., озаглавен „Паметта за престъпленията, извършени от тоталитарните режими в Европа“ (COM(2010)0783),

– като взе предвид своята резолюция от 19 септември 2019 г. относно значението на европейската историческа памет за бъдещето на Европа[2],

– като взе предвид своята резолюция от 17 януари 2024 г. относно европейското историческо съзнание[3],

– като взе предвид петиция № 0718/2023,

– като взе предвид член 233, параграф 2 от своя Правилник за дейността,

А. като има предвид, че европейската история в цялата ѝ сложност следва да се зачита и разглежда чрез обективен, приобщаващ и основан на доказателства диалог, който насърчава разбирателството и помирението и който следва да се провежда от професионални историци и да не бъде обект на политическо влияние;

Б. като има предвид, че запазването на паметта за трагичното минало на Европа и споменът за всички жертви на тоталитарните и авторитарните режими са от съществено значение за зачитане на достойнството на тези жертви, за насърчаване на помирението, правата на човека и принципите на правовата държава и за изграждането на култура на мир и взаимно уважение;

В. като има предвид, че Парламентът прие резолюция относно европейската съвест и тоталитаризма и винаги е бил ангажиран по отношение на запазването на паметта на жертвите на всички тоталитарни режими;

Г. като има предвид, че престъпленията, извършени по време на Втората световна война в Словения и други републики от бивша Югославия, никога не трябва да бъдат забравяни;

Д. като има предвид, че след Втората световна война над 100 000 жители на Словения, които се съпротивляват на комунистическата система и нейните идеологически репресии,

---

1 ОВ C 137 E, 27.5.2010 г., стр. 25.
2 ОВ C 171, 6.5.2021 г., стр. 25.
3 ОВ C, C/2024/5721, 17.10.2024 г., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5721/oj.

стават жертви на насилие под различни форми; като има предвид, че тези действия представляват сериозни нарушения на основните права на човека, включително правото на живот, справедлив съдебен процес и достойно погребение;

Е. като има предвид, че десетки хиляди цивилни лица и военнопленници са екзекутирани извънсъдебно от югославския комунистически режим в Словения; като има предвид, че само през 1945 г. хиляди са екзекутирани веднага след края на войната;

Ж. като има предвид, че словенската правителствена комисия за скритите масови гробове е установила над 750 места на скрити гробове, което разкрива, че е имало систематични усилия за прикриване на тези престъпления, но местата на извършване на екзекуциите не са открити и жертвите не са погребани подобаващо;

З. като има предвид, че масовите гробове са прикривани в продължение на десетилетия и публичното обсъждане на тези престъпления е строго забранено по време на тоталитарния режим, като по този начин се потиска историческата истина и се възпрепятства процесът на помирение;

И. като има предвид, че словенското правителство отмени Националния ден за възпоменание на жертвите на комунистическо насилие през 2023 г., което представлява сериозна стъпка назад в усилията за гарантиране на историческа справедливост, помирение и уважение към жертвите;

Й. като има предвид, че европейската история следва да бъде спомняна и обсъждана обективно, и като има предвид, че поради това жертвите на комунистическите кланета в Словения заслужават възпоменание и уважение; като има предвид, че зачитането на историческата памет на жертвите на всички тоталитарни режими допринася за изграждането на справедливо и демократично общество;

К. като има предвид, че през декември 2024 г. словенското Национално събрание прие закон, забраняващ използването на символи на нацизма, фашизма и техните колаборационистки организации от Втората световна война, но не и символите на комунизма;

Л. като има предвид, че във всички бивши югославски републики са съществували лагери за принудителен труд; като има предвид, че тези лагери са използвани от тоталитарния комунистически режим в страната като инструмент за потискане на всяка политическа опозиция;

1. счита, че паметта за престъпленията, извършени от

тоталитарните режими, следва да бъде част от колективната памет, изграждаща съвременната европейска история; признава престъпленията, извършени от нацистките, фашистките и комунистическите тоталитарни режими, и ролята, която тези престъпления са изиграли за оформянето на историческите възприятия в Европа;

2. подчертава колко е важно да се включват историческите факти в образователните програми и учебниците по история, за да се гарантира, че младите хора разбират значението на демокрацията и правата на човека;

3. отново потвърждава, че осъжда всички форми на тоталитаризъм и авторитаризъм, включително комунизма, в съответствие с предишните си резолюции относно историческата памет и правата на човека;

4. отново потвърждава, че престъпленията срещу човечеството нямат давностен срок и всички те следва да бъдат съдени и третирани спрямо еднакви критерии; отново потвърждава недвусмисленото си осъждане на историческия ревизионизъм и възхваляването на нацистките колаборационисти и други военновременни участници, отговорни за зверства по време на Втората световна война и след нея, включително омаловажаването на престъпленията, извършени от нацистките и фашистките режими и техните съюзници, както и действията на колаборационистките сили и югославските комунистически органи; отново подчертава колко е важно да има точно и приобщаващо историческо възпоменание, което да признава пълния мащаб на тоталитарното насилие; подчертава моралната отговорност да се запази паметта на всички невинни жертви на тоталитарните и авторитарните режими в дух на помирение, истина и демократични ценности, като същевременно отхвърля всяко използване на историята за политическа изгода и настоятелно призовава за продължаване на научната работа по това сложно наследство;

5. призовава за запазване на паметта на всички невинни жертви на комунистическия режим в Словения от създаването до падането му;

6. подчертава колко са важни упоритата работа, която се извършва за пълното разкриване на историческите факти, и продължаването на официалната разследваща мисия за разкриване на местата на масови гробове в Словения, така че да бъдат документирани и проверени историческите данни за извършени престъпления;

7. подчертава, че много от лицата, отговорни за следвоенни престъпления, не са били подведени под отговорност за своите

действия;

8. счита, че жертвите на Втората световна война и следвоенното насилие за възмездие от страна на югославските комунистически органи в Словения трябва да бъдат погребани подобаващо и с достойнство; призовава словенските органи да продължат да правят всичко възможно, за да гарантират всеобщото право на погребение, и да продължат да подкрепят институциите, които допринасят за научно и основано на доказателства разбиране на историческите събития;

9. отбелязва, че държавите членки са създали мемориали в памет на тоталитарните жестокости; призовава словенските органи да продължат да разследват скритите гробове, да провеждат достойни погребения и да създадат мемориални обекти, които да напомнят за тези събития на бъдещите поколения;

10. отново заявява, че 23 август е официалният ден за възпоменание на милионите жертви на тоталитарните режими, известен като Европейски ден за възпоменание на жертвите на всички тоталитарни и авторитарни режими;

11. подчертава колко е важно да се съхрани паметта за престъпленията, извършени от тоталитарните режими, тъй като не може да има помирение без възпоменание; припомня, че политиките за възпоменание са от сферата на компетентност на държавите членки и следователно не попадат в обхвата на правото на ЕС; насърчава всички държави членки активно да подкрепят проекти в областта на политиката за възпоменание, които насърчават помирението, а не разделението или политическото инструментализиране;

12. припомня, че Комисията предоставя финансиране по програмата „Граждани, равенство, права и ценности“ в подкрепа на действия за възпоменание и научноизследователски и образователни проекти, които разглеждат причините за тоталитарните режими, по-специално нацизма, но също така и фашизма, сталинизма и комунистическите режими, и за почитане на паметта на жертвите на техните престъпления;

13. счита, че един Национален ден на възпоменание в Словения следва да почита паметта на жертвите на авторитарни и тоталитарни режими, включително комунизма, за да се зачете историческата справедливост и да се допринесе за помирение;

14. призовава Комисията да продължи програмата за историческо възпоменание, вземащо предвид всички трагедии, да подкрепя проекти в цяла Европа, насочени към историята на тоталитарните престъпления, да насърчава възпоменанието и да служи на помирението; отново заявява, че престъпленията на тоталитарния югославски комунистически режим не се

ограничават до Словения и че жертви е имало във всички бивши югославски републики и автономни региони;

15. призовава за цялостно проучване на архивите на югославските тайни служби, по-специално KOS и UDBA;

16. подчертава, че всички тоталитарни режими следва да бъдат осъждани и че техните символи не следва да бъдат изтъквани;

17. призовава Словения и другите държави членки да се стремят към укрепване на историческата памет, взаимно разбирателство и помирение въз основа на истината и уважението към всички жертви на тоталитарните режими;

18. възлага на своя председател да предаде настоящата резолюция на Европейската комисия, на Съвета на Европейския съюз, на правителството и парламента на Словения, както и на правителствата и парламентите на другите държави членки.